

Armando

De denkende, denkende doden
herinneringen

*Schliesslich brauchen sie uns nicht mehr, die Frühe-
entrückten,
man entwöhnt sich des Irdischen sanft, wie man den
Brüsten
milde der Mutter entwächst. Aber wir, die so grosse
Geheimnisse brauchen, denen aus Trauer so oft
seliger Fortschritt entspringt-: könnten wir sein ohne sie?*

Rilke

Waar zon is en gapende kust, de tijd weer rijp voor rouw,
Waar wind is en schamele aarde,
Daar werd hij wie hij is:
Een denkende, denkende dode

ik ben een zoon van hen, die slapen, hun harde oog, dat
der schimmen schaduw langzaam wekken wil.
O, sombre zonnen, die mij zacht verlichten;
nog zoeken zij de glans van onafwendbaar sterven:
vraag niet, waag niet te reppen over wraak.
wee hen, die zonder wonden zijn.

na eeuwen zal 't verleden gaan tot
zacht geboren, het wordt als dood genoten.
't Zal onschuld zijn, niet angst,
het wil nog weten dat de toekomst is.
zo zal het zeker zijn.

en de daad, als was het een ontmoeten, wordt hem vergolden.
de wraak werd hem als kind gegeven.

geef hem het woord na jaren medeweten.

wolken vormen woorden, bewogen beelden boven
versteende orde.
de wind waait over lege akkers: duizenden en duizenden
staan klaar.

zie, zij kwamen haastig.
hier schroomt de schoonheid niet: wat sterft
zal eeuwig worden,
hij heeft het overleefd.

de doden vragen licht en groei, zij ploegen
wachtende akkers;
laat hen als kaf herrijzen.

zie, zij kwamen haastig.

werp uw netten uit, werf uw naaste en
vernietig hem,
hij zal uw leegte leren.

zij zongen, zij zongen, de zon
beschijnt de schare,
wenkt de stijve kijkers.
't leek eerst zo vriendelijk die lange grijzen draak op straat,
het woedend komen was allang bekoeld.

zie, één zomeravond verslindt miljoenen krijgers,
ruige schimmen kruisen kil hun veten.
hij kijkt en wordt getuige.

geen kind kan meer verwerken dan deze open lentegeur,
vol stralen hooi en grijs gelede legers.
hij kijkt en ziet zijn wrede leven.

de hoefslag laat het haastig raden, snel
draaft voort de trotse schare en
heeft geen weet van vrede.

wie melding maakt kent de verliezen.

eeuwen waakt hij op de marmren treden, strijdbaar,
roerloos in het brede licht, daden waaiend
in de verten.
de winden strelen waar ze willen: geloof hem,
zijn geest bedoelt slechts dorre orde.

hoor de bevelen,
hun gebeden tot de wind, het spreken met de regen.

ooit schiepen zij hun bouwsels, waar
hoog het toornig leven heerste: sluit u aan en
zwijg, ondanks ontijdig sterven.

de grote stenen zee torst miljoenen vaandels.
het land beweegt.
zie, de doden stoten leven af en zweven:
laat hen nog eeuwen streven.

wie macht aan de dood ontleent raadt
wat een vijand wil; hij mijdt het draaiende water en
zal geen schaduw missen.
laat hem met wapens pralen, laat hem zijn wonden weten.
wie zal vuur en folter verdragen:
laat hem het wagen.

hij waakt.

dankbaar wil hij zijn. gehoorzaam.
soms klinkt hol het hete vechten.

hij dankt. zo leeft de zondige mens, zo
woedt het nuchtere weten.
ver van dit denken slaapt de wraak.

diep in 't bijtend ijs zweeft het leger dat
dreigt, verdrijft de vogels naar boven.
zij ontdekten de dood en dagelijks leven zij hun
vochtig bestaan, glanzende voorbode van sneeuw;
waaiende wapens, die wensen
stil martelen van lichaam op lichaam.

op de toppen der golven groeit het spoor van de wind.
rimpelend rotsen vormend, brekend de wrede druppels.
zij verbergen stenen orde, eenvoud.

de maan wil een wildernis, de wolken helpen.
dit stenen rijk kent geen getij, geen schijn,
het kan geen wonden stelpen.

jachtig even, bevend, dan verblekend,
vaart dit schimmenspel ter kimme.
oneindig ver de vriendschap, verder nog de vijand.

de scheemring werpt een lange, lange schaduw als
lijf wacht voor zijn lijdensweg, die, honend, hem met
hijgend geboomte omgeeft.

verheven deze dood, deze
wanhopige wals en valse
verwachting.

de avond komt met schokken. val aan en
vreet de aarde kaal, verberg uw stenen keel:
weersta mij niet, ontzie mijn eerste vijand.

een haast vergeten stuwing door het land, zie,
een donkre aardlaag:
het spoor van de dader leidt naar later.

wee het kind, dat deze plannen raadt.
geen dode te slepen, geen vrees voor verhoor,
de levenden zijn voortaan weg.

woud, dat gewonden bergt, woud
met dorre horden, die weten wat verzwegen wordt,
komt ooit de wraak tot staan?

storm, vlucht voor de stralende strijd, laat
de vechters kermen en neem geen vrede mee; zij

vonden zichzelf in hun zuchten.

storm, zoekende storm, zie de doden dagen, hen deert
geen heersen meer.

zo streed geen mens, geen schaduw wist zich zo
te branden aan dit heilig vuur, geen mens.
geen levend wezen mag bekomen van dit kromme oog,
dat lichaam na lichaam zag vallen.

verstarde denker die de dader werd.

veel blijft zijn geheim.
hij, wiens koude hand de dag beheerst, verbreekt
het zwijgen.
zijn hees bevel zoekt wrede woorden, een
aanval wordt beraamd.

hij nadert, want schuchter trekt het leger weg,
het kind in woedend zoeken achterlatend,
ontgroeid aan vader's land.

geen weerzien met de dader mogelijk?

hij zag alles en weet:
de daders handelden in eenzaamheid, eerbiedig
tastend naar elkanders schild.
men zei, zij waren blind, één ziel, één lichaam.

nee,
de jongste dag al was te rijp om nachten te begrijpen:
gevechten zijn maar schijn.

hij, die zijn heerser is en zichzelf bewoont weet
wie één zal zijn: offer en dader.

genoeg geleefd.
niet zijn, niet spotten,
niet putten uit ontembaar leven;
genoeg geleefd.

strevend naar 't sterven, heeft hij de dader
het leven beschreven.
wat zocht hij in de duisternis?
wie was hij, die mijn hand vergat?

hij heerst,
blijft wie hij was, minder dan hij is:
de dode, denkende god.

en hij, die mijn ik werd en bleef, een
onbegrepen tweede, zal steeds ondeelbaar zijn:
het leeft de leemten in 't verleden.

het is voorbijgegaan:

hier waren zij.
en nu, langs witgeverfde mensen, strijkt de schijn van leven:
ik leer, dat slechts resten leefbaar zijn.

voedsel zoek ik in hun bouwsels,
zoetgeurende torens;
hun schaduw verminkte, hun lichaam leeft elders.

geteld zijn de leefbare resten:
in landschap en wankelend denken, door pijn en geur
omgeven, soms wanhopig zingend.
hij weet er is geen zand en bomen,
het is hem nooit gegund;
alles is lichaam, dat lijden beleeft, dat
geluiden vertelt van een ademend kind.

zij schragen slechts voor heersers,
deez' heldere zuilen van het slagveld, zo
onverhoeds verrijzend.

het zijn nog resten, de geesten van een leger,
hoe overwonnen ook.

de wrede trappen, eens de tred van helden vangend,
zijn verbleekt, verbannen.
vergeten de schreden van gindse schimmen, vergeten
hun wilde stemmen.
wat hebben zij de dood verweten?

hij zocht zijn eigen vijand, ver van storm en horizon,
maar vond een nors verleden.
hij werd zijn stille aard gewaar:
mijd hem, mijd zijn zwijgen, begeer
zijn eindig streven niet, hij zal maar even leven.

stilte, gestolde overmoed, de tred van lava,
de mens geboren in krijgsdienst,
een huurling.

niets draagt, niets rust op gene zuil, ween niet,
de weemoed is verworpen tot bezinning,
bevroren tot in eeuwigheid,
hardvochtig,
roerloos.

hoor zijn stem, de stem van hem,
die wisselen van schimmen wil, zijn vijand mint:
hij zal de smaad aanvaarden.

hem deert het weten,
wreed na slaap en wraak genezen,
hem deert de daad.

hoor, hij waagt de schepping te verdelgen,
want stijgen wil hij,

na het graven.

hij kent de wrede resten, de bressen
in het zwakke zand, maar mist het stil gevecht;
't is anders nu.
slechts zuchtend wachten op het grote
wak, dat zonen lokt: de dood.

hij is er.
dit groene land wordt door hem herkend.

hij ligt en is nog stil.
wat gebeurd is heeft gewenkt, hij
wacht en voelt de weemoed.

hier is hij, het laat hem onberoerd:
koning van zijn daad en onmacht.

soms weet hij meer, soms kent hij al de dag terug
hij zal 't verleden spalken.

de aarde heeft zich uitgerekt.
waardig komt het tot stil horen:
restgeluiden, vogels zweven even, geronk
steeds nog, de dood in starre pracht.

als toen lawines maaiden voorspelde men verandering
van machten, maar wankel was wat volgen zou:
honger en de laatste steniging.

hoog waait de haat, trots hernemend haar bezit,
vormt staketsels in het lege land.
hoe trilt het verleden na: de doden
herrijzen, zoeken hun verheven leven.

bouwsels, die nog bestaan, traag bewegen,
betreden door het wreed getij,
zwart wanklend uit het hemelrijk.

hij wacht.

hij wacht op 't glinsteren van gisteren, op schimmen
van morgen, als zweven de levende doden.
dit zij hun doel: laat schijn vergaan tot stof en stof
tot leven beven, een broos en heilig rijk verrijst.

weer buigt de mens zich voor zijn trage schaduw;
de avond lijkt zo openhartig, drogbeeld na een wrange dag.
wie zal het kwaad verklaren, heersers torsen trots
gods handdruk,
hoogmoedig lot voor hem, die node zwijgen moet.

hij dankt de dag voor de nacht.
de mens merkt dat het avond is, de akker lijkt verbrand;
weer werpt de wilde zon zich schrijlings op de aarde.
wie zal hopen op de ochtend?
de sombre, scheppende mens?

zij, die de aarde bewaren, wilden haar kreten
bewenen, maar vonden geweten en gesel;
zij kenden slechts zichtbare rede.

ook werd met zaad hun zwaard gewet, vrees was
als brandend kaf, dat land en dier verzengde;
zij menden de waarheid, de leugen had een effen gelaat.

nu smelt het pralende licht, het rijk verwacht
de harde, heilige mens.

hij ligt.
zijn dag was al vervallen, de nacht vecht wild en stil.
hij ligt en wil een blind begin zijn van
bindend zien en denken.
wat is nog dag of duisternis?
ginds wil hij het wonder horen: klank van dankende aarde.

hij is gebonden aan hemel en doden, wier
toortsen dit lege land verlichten, maar verstaat
geen teken van leven.
haat gaf geen genezing;
de slapende helden zullen in waarheid ontwaken, dood
wordt zaad en adem.

zie, haar schoot wiegt hun spraakloze hoofden; laat
hun daden ontrijzen aan haar, de schaarse aarde.

wil deze zuil tot boom vervormen,
laat dit woord tot storm verworden,
maar dit sombre oog verschrallen tot de dood mij vinden wil;
het vreest een wetend leven.

zij, die weten, kennen de dood, geen leven;
zij horen niet de bleke schreeuw, die spreken heet.

het woord wordt zonder klank geboren, voor wie
zal het dan klinken?

O, denkende, denkende schepping,
schuw licht dat schuldigen zegent,
zij roofden zonde na zonde en zwegen:
het kille kind werd woord en beiden overleefden.

laat hem de stilte na jaren medeweten.